



POSITION PAPER · TWEEDE KAMER

Waarom het box 3 dossier onnodig complex is

AAN	de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (cie.fin@tweedekamer.nl)
BETREFT	wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3 (36748)
TEN BEHOEVE VAN	wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2027 op 12 oktober 2026 en de behandeling van de novelle box 3
VAN	Stichting The Floris, dr. I.A. Koele, voorzitter Raad van Toezicht
DATUM	9 oktober 2026

Het debat over de inrichting van box 3 (vermogensaanwas- resp. vermogenswinstbelasting) wordt gedomineerd door een raming van € 22 miljard tot 2036, dat als ‘lasten’ wordt gepresenteerd die gedekt moeten worden. Deze focus op ramingen vormt een blinde vlek voor de wetgever en het publieke debat over belastingen.

Een raming bepaalt hoeveel dekking nodig is, en dus hoeveel belasting er wordt geheven. In box 3 is inmiddels vast komen te staan dat die ramingen na inwerkingtreding van een wet niet meer worden herzien, dat een meevaller niet terugvloeit, en dat voorzienbare risico's er stelselmatig buiten blijven. De voorstellen voor een ander stelsel volgen elkaar in hoog tempo op. Wij gaan daarom niet in op de cijfers van een afzonderlijk voorstel. Dit *position paper* gaat over het uitgangspunt van deugdelijke wetgeving.

Stichting The Floris is een burgerbeweging van fiscale professionals met ANBI-status. Wij zijn geen lobbyorganisatie, hebben geen partijpolitieke binding en behartigen niet het belang van enige groep belastingplichtigen. Wij brengen het belastingdebat terug naar de inhoud en de keuzes die er werkelijk zijn. Dit paper bevat een standpunt over het gebrek aan deugdelijkheid van de informatie waarop uw Kamer moet oordelen.

1 Onze positie en verzoeken

- 1.1 Wij nemen geen standpunt in over de vraag welk stelsel van vermogensheffing de voorkeur verdient. Onze zorg betreft de kwaliteit en het democratische gehalte van fiscale wetgeving.
- 1.2 Het fundament van onze zorg is dat in dit dossier een ambtelijke raming telkens wordt behandeld als een vaststaand gegeven waarop wetgeving dient te volgen. Een raming is een schatting op basis van beperkte aannames over economie, beleid en gedrag. Zij is een

bruikbaar hulpmiddel bij het opstellen van een begroting, maar geen adequate grondslag voor een belastingwet. Toch bepaalt in box 3 een raming of een keuze ‘geld kost’, hoeveel dekking daarvoor nodig is en dus hoeveel belasting burgers blijvend gaan betalen. De raming is zo de feitelijke grondslag van de heffing geworden, terwijl zij bovendien na invoering niet aan de werkelijkheid wordt getoetst.

- 1.3** Een belasting vraagt een rechtvaardiging die de wetgever zelf geeft en verantwoordt: waarom deze last, voor welk doel, in welke omvang. Het verschil tussen twee ramingen die zijn gebaseerd op een beperkt aantal aannames zonder enige toetsing achteraf kan die rechtvaardiging niet vervangen. Wie blijvend meer wil heffen, hoort dat als keuze voor te leggen en te motiveren.
- 1.4** Uw Kamer heeft het budgetrecht en het recht van amendement. Wij vragen uw Kamer daarom bij de behandeling van het pakket Belastingplan 2027 en de novelle box 3 de volgende uitgangspunten vast te leggen.
- a.** Vraag het kabinet het bedrag van circa € 22 miljard te splitsen in het deel dat een verschuiving in de tijd is en het deel dat blijvend minder oplevert, en de rente over de tussentijdse financiering afzonderlijk te berekenen. Zonder die splitsing is niet te beoordelen hoeveel dekking nodig is.
 - b.** Een raming is geen rechtvaardiging voor een belastingmaatregel. Een lastenverzwaring wordt als zodanig aan de Kamer voorgelegd en inhoudelijk gemotiveerd.
 - c.** Een tijdelijk tekort wordt tijdelijk gedekt. Een maatregel die een tijdelijk tekort dekt, krijgt in de wet een einddatum. Wie zo’n maatregel daarna wil voortzetten, legt dat opnieuw aan uw Kamer voor.
 - d.** Een raming verplicht niet tot latere dekking. Blijft een deel van een geraamd tekort voorlopig ongedekt, dan wordt dat niet stilzwijgend in een latere begroting ingevuld. Latere dekking wordt als afzonderlijk besluit voorgelegd.
 - e.** Raming en realisatie van de box 3-ramingen worden jaarlijks naast elkaar gezet. Een blijvende meevaller leidt tot een voorstel voor lastenverlichting in box 3, in plaats van ongemerkt naar het EMU-saldo te lopen. De regel dat zo’n meevaller niet terugvloeit, is een afspraak in de begrotingsregels van het kabinet, geen wet.
 - f.** Belastingprocedures worden opgenomen in de rapportage over financiële risico’s van juridische procedures, zoals de Algemene Rekenkamer aanbeveelt.
- 1.5** Deze uitgangspunten kunnen bij de behandeling van de novelle worden vastgelegd zonder die te vertragen.
- 1.6** Voor de langere termijn kan uw Kamer overwegen de Afdeling advisering van de Raad van State op grond van artikel 21a van de Wet op de Raad van State om voorlichting te vragen over de vraag in hoeverre ramingen een grondslag kunnen zijn voor belastingwetgeving, en welke eisen deugdelijke wetgeving daaraan stelt. Wij geven u in overweging dat verzoek los van dit wetsvoorstel te doen, zodat de behandeling van de novelle er niet door vertraagt.

2 Een raming die geen last is, is geen basis voor lastenverhoging

- 2.1** Publiekelijk wordt de overstap naar een vermogenswinstbelasting telkens vergezeld met een bedrag van circa € 22 miljard tot 2036, in de Kamerbrief van 13 september bijna € 20 miljard tot en met 2035. Dit bedrag domineert feitelijk het debat op inhoudelijke gronden.

Maar het behelst in deze omvang geen last. In een nota aan de minister van 17 februari 2026, op 22 september j.l. openbaar geworden via een Woo-besluit, schrijft het ministerie zelf:

“Een vermogenswinstbelasting en het voorgestelde hybride stelsel – in de Wet Werkelijk Rendement – leveren op de lange termijn structureel evenveel op. Nadat de vermogenswinstbelasting en eventuele verliesverrekening zijn ingegroeid is de grondslag immers gelijk.”

— nota 17 februari 2026, notanummer 2026-0000049071

- 2.2** Dezelfde nota benoemt waaruit zo’n bedrag is opgebouwd, en beide componenten betreffen het moment van heffen. Over de levensloop bezien is de belasting bij een vermogensaanwasbelasting gelijk aan die bij een vermogenswinstbelasting.

De economische last van zo’n verschuiving in de tijd wordt gevormd door de rente op de tussentijdse financiering. Ook dat staat in de nota: de overheid moet voor de gemiste opbrengst in de eerste jaren lenen, wat tot hogere rentelasten leidt. Die rente is aanzienlijk lager dan € 22 miljard, maar dat wordt niet berekend.

Over een deel van het bedrag wordt in die nota ook vermeld dat die inschatting is genoemd in Kamerbrief van 8 september 2023, onder een aantal vereenvoudigende aannames, en sindsdien niet is geactualiseerd.

- 2.3** Ondertussen leidt een raming er automatisch toe dat de begrotingsregels om dekking vragen en deze krijgt de vorm van een lastenverhoging. Bij het Belastingplan 2026 stelde het kabinet bijvoorbeeld voor de kosten van één jaar uitstel te dekken met een hoger forfait voor beleggingen. Uw Kamer verving dat bij amendement door een versnelde afbouw van de aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld. Het debat ging over de vorm van de dekking. Dat de raming de omvang ervan bepaalde, werd als gegeven aangenomen.
- 2.4** Wordt zo’n tijdelijk tekort gedekt met blijvende maatregelen, dan blijft de extra last bestaan nadat het tekort is verdwenen. Wordt een deel niet gedekt en doorgeschoven, dan ligt er een openstaande opgave die later alsnog tot lastenverzwaring kan leiden, zonder dat iemand daar op dat moment voor heeft gekozen. In beide gevallen bepaalt een ambtelijke raming de omvang van de last, en niet de wetgever.

3 De ramingen in dit dossier worden niet getoetst

- 3.1** Sinds het Kerstarrest is in relatie tot box 3 circa € 16,6 miljard aan derving ingeboekt, opgebouwd uit vier afzonderlijke ramingen. De nota van 17 februari 2026 specificeert ze: de Wet rechtsherstel box 3 tot en met 2022 (€ 2,8 miljard), de kosten van die wetgeving vanaf 2023 (circa € 375 miljoen per jaar), de Wet tegenbewijsregeling box 3 (cumulatief circa € 12,4 miljard) en één jaar uitstel van het nieuwe stelsel (€ 2,55 miljard). Elk van die bedragen heeft geleid tot een dekkingsopgave, en dus tot belasting.
- 3.2** In antwoord op vragen van het lid Van Eijk heeft de staatssecretaris raming en realisatie voor het eerst naast elkaar gezet. Voor de belastingjaren 2017 tot en met 2024 was gerekend op een vermindering van € 6.464 miljoen. Per 9 september 2026 was € 1.380,5 miljoen verwerkt. Van de ruim 2,75 miljoen verwachte verzoeken over 2017 tot en met 2027 waren er 882.297 ingediend.
- 3.3** De staatssecretaris wijst erop dat de formulieren over 2024 nog niet zijn verwerkt, dat er nog een voorraad ligt en dat het te vroeg is om conclusies te verbinden aan de realisatie tot

nu toe. Hij voegt er echter aan toe dat er bij de behandeling van de wet nog geen planning voor de uitvoering beschikbaar was, en dat er daarom geen raming bestaat die met deze tussenstand te vergelijken valt. Ook noemt hij dat er na invoering van de wet geen regulier begrotingsmoment is waarop deze raming opnieuw wordt vastgesteld.

- 3.4** Daarmee is bevestigd dat het bedrag dat bij aanvang is geschat, bepalend blijft voor de belasting die wordt geheven, ook wanneer het achteraf te hoog blijkt. Er is geen moment waarop dat wordt rechtgezet. Een meevaller keert bovendien niet terug bij degenen die de dekking hebben opgebracht. Op de vraag welk deel van de raming als meevaller kan worden verwerkt, antwoordt de staatssecretaris dat de gevolgen van de hersteloperatie neerslaan aan de inkomstenkant van de begroting, waarvoor geldt:

“Dit betekent dat een lagere derving dan geraamd niet leidt tot budgettaire ruimte binnen het inkomstenkader en dus niet kan worden aangewend voor lastenverlichting of extra uitgaven.”

Bij de raming gold de derving als beleid dat gedekt moest worden; bij de realisatie geldt het verschil als meevaller voor de schatkist. Daarmee betalen belastingplichtigen mee aan schuldreductie, zonder dat de wetgever daartoe heeft besloten.

- 3.5** Deze wetmatigheid betekent dat ramingen juist uiterst voorzichtig moeten worden berekend, omdat zij slechts eenzijdig leiden tot dekking, die wordt opgehaald bij belastingplichtigen. Of meer specifiek: dit is een reden te meer om een blijvende lastenverzwaring alleen vast te stellen voor zover die aantoonbaar nodig is.

4 Wat buiten de raming blijft

- 4.1** Het Nederlandse begrotingsbeleid houdt rekening met de stand van de economie, maar niet met de manier waarop belastingplichtigen op een nieuw stelsel reageren. Verschuiving van vermogen naar box 2, verkoop van tweede woningen en aankoop van vastgoed in het buitenland zijn waarneembare reacties op belastingheffing op papieren resultaten, maar worden niet meegenomen in de ramingen. Men gaat bij een raming dus uit van een ‘standstill’ ten opzichte van een bepaalde status quo en dat is niet meer dan fiscaal wensdenken. Het verschil tussen de genoemde systemen zal daardoor fors lager zijn in de praktijk dan volgens het geraamde model.

Verdieping: [Waarom belastingramingen in de begroting ten onrechte centraal staan](#), the Floris.

- 4.2** De Algemene Rekenkamer stelde dat in 2025 vast in het rapport “Verantwoord belasten”: er is geen inzicht mogelijk in het effect van belastingbeleid op de realisatie van belastinginkomsten, en dat vormt een blinde vlek voor politiek, maatschappij en wetenschap. Het trendmatig begrotingsbeleid verdisconteert de conjunctuur, maar niet het gedrag van belastingplichtigen. Wat niet wordt gemeten, weten we eenvoudig niet en kan achteraf evenmin worden verantwoord.

De president van de Algemene Rekenkamer, Pieter Duisenberg, wees er in september 2025 in ESB op dat onderuitputting een trend is en zowel aan de inkomsten- als lastenkant optreedt. Aan beide kanten van de begroting wijkt de raming dus stelselmatig af van (en is conservatiever dan) wat werkelijk gebeurt. Nederland scoort volgens Duisenberg laag op ‘accounting maturity’ blijkens een onderzoek in opdracht van de Europese Commissie (EPSAS, 2025) wat mede door ons kasstelsel wordt veroorzaakt. Een expertgroep die de

minister van Financiën de kwaliteit van de ramingen liet onderzoeken, zag ook ruimte voor verbetering.

- 4.3** Bij een heffing die pas bij verkoop plaatsvindt (vermogenswinstbelasting), is het belangrijkste gedragseffect dat mensen verkoop uitstellen. Prof. dr. Heithuis heeft voorgesteld te werken met een tarief dat oploopt naarmate iemand langer wacht. Zo'n tarief vermindert de prikkel om te wachten en verkleint daarmee het tekort in de eerste jaren. Wij hebben niet gezien dat deze variant is doorgerekend.

Verdieping: [Wie wacht, betaalt meer: een uitweg uit de box 3-impasse](#), The Floris met prof. dr. Heithuis.

- 4.4** Sinds 2022 rapporteert het kabinet de financiële risico's van juridische procedures, met een uitzondering voor belastingprocedures. Volgens de Algemene Rekenkamer ontbreekt daarvoor een deugdelijke motivering. Het gevolg is dat de hersteloperatie na het Kerstarrest vooraf in geen enkele box 3-raming als risico is benoemd, terwijl de Hoge Raad de forfaitaire heffing in dit dossier tweemaal op stelselniveau in strijd met het eigendomsrecht heeft geoordeeld.

Ook bij de ramingen van de 'lasten' van een vermogenswinstbelasting wordt geen rekening gehouden met een raming van het procesrisico van een vermogensaanwasbelasting, waardoor de raming van dit verlies aanzienlijk lager zou uitvallen.

Verdieping: de omvang en aard van dit procesrisico is uitgewerkt in "[Waar ligt de limiet? De vermogensaanwasbelasting en het ongestoord genot van eigendom](#)", The Floris.

Wij lichten deze brief graag toe in een technische briefing of deskundigenbijeenkomst.

Met vriendelijke groet,



Dr. I.A. Koele

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting The Floris

BIJLAGE

Verdieping en bronnen

Verdieping, gepubliceerd op thefloris.nl

- [Waarom belastingramingen in de begroting ten onrechte centraal staan](#), door dr. I.A. Koele.
- [Wie wacht, betaalt meer: een uitweg uit de box 3-impasse](#), The Floris naar aanleiding van een podcast met prof. dr. Heithuis.

- [Waar ligt de limiet? De vermogensaanwasbelasting en het ongestoord genot van eigendom](#), door X. Auerbach en C. van Oostveen, 9 september 2026.

Overige bronnen

- Kamerbrief van de minister van Financiën en de staatssecretaris Fiscaliteit inzake box 3, 13 september 2026; aanbiedingsbrief pakket Belastingplan 2027, 15 september 2026.
- Algemene Rekenkamer, Verantwoord belasten, november 2025.
- Staatssecretaris Fiscaliteit, Stand van zaken Belastingdienst, bijlage 1, par. 26 (Herstel box 3), Kamerstuk 31066, nr. 1553, 1 september 2026.
- Hoge Raad 24 december 2021 (Kerstarrest) en 6 juni 2024; advies van de Afdeling advisering van de Raad van State bij het wetsvoorstel.
- Ministerie van Financiën, ramingstoelichting Wet werkelijk rendement box 3; nota Stand van zaken box 3, 17 februari 2026 (notanummer 2026-0000049071) en bijbehorend berichtenverkeer, openbaar gemaakt bij besluit op Woo-verzoek d.d. 22 september 2026]
- Besluit d.d. 22 september op WOO Verzoek met kenmerk: 2026-0000374929
- Antwoord Staatssecretaris van Financiën 29 september 2026 op vragen van het lid Van Eijk (VVD) over het bericht “Hersteloperatie box 3 tot nu veel goedkoper voor de staat dan verwacht”, ingezonden 8 september 2026 (2026Z18194)
- Artikel 21a Wet op de Raad van State